בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 19

שבת פרשת ויצא

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

שמירה נוספת

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו כאשר יעקב אבינו יוצא מבאר שבע והולך חרנה, הוא עושה לכאורה תנאי לקב"ה:

וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ: וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים: וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ:

וקשה, שהרי כמה פסוקים קודם לכן הקב"ה הבטיח לו שישמור עליו: וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ..", א"כ מה צורך יש ליעקב אבינו לשוב ולבקש שמירה, וכי הוא חלילה מפקפק בהטחתו של הקב"ה אליו? הפרשנים זיהו קושי זה ותירצו בכמה אופנים:

רד"ק – ליבו היה נוקפו בהטחת הקב"ה, שכן הוא פחד שמא יגרום החטא (שמא הוא יחטא) או שיתמעט זכויותיו ואז ההבטחה לא תתקיים, וכמו שאמר בהמשך: "קטנתי מכל החסדים". ופירוש זה מבואר במפורש במסכת ברכות (ד ע"א).

רמב"ן – אין כאן תנאי, אלא תיאור העומד להתרחש בודאות בעתיד (המילה 'אם' מתפרשת כ'כאשר').

ר' חיים פלטיאל – בגלל שהבטחת השמירה של הקב"ה הייתה בחלום, יעקב אבינו חשש שהיא לא תתקיים במציאות.

כלי יקר – מה שהקב"ה הבטיח לו קודם זה שמירה על הגוף, וכעת יעקב אבינו מבקש שמירה לנפשו שינצל מהחטאים. בדרך זו גם מבאר הרש"ר הירש, שעכשיו שיעקב אבינו עומד להקים את ביתו הוא חושש שבדרך שהוא הולך עכשיו בעירום ובחוסר כל הוא עלול חלילה לקפח כל הטוב שבנפשו עבור פת לחם, וכמו אנשים רבים שהיו טהורים ומוסריים בטרם עלו על "הדרך ללחם ושמלה", ולמען אותו לחם ומעמד חברתי כפרו בה', פרעו המוסר ולא חסו על זולתם ועל כבודו האנושי. ולכן במצב כזה שהאדם עומד לבנות את ביתו הוא צריך לבקש סייעתא דשמיא מיוחדת.

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון>>

כל מעשיך יהיו לשם שמים

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

כאשר אנו מתבוננים במפת הגלובוס העולמית, יכולים אנו לזהות את גבולותיה הברורים של כל מדינה ומדינה. לכל ארץ ישנה גבולות שליטה ברורים ומוגדרים, אשר בתוכם השליטה והממשלה הרבה מסורה ביד שלטונותיה. אולם, לעיתים נוכל לראות אזורים מסוימים בתוך מפת העולם, העומדים בין שתי מדינות שגבולותיהן ברורים. האזורים הללו אינם שייכים לתחומי השליטה של אף אחת מהמדינות הסמוכות אליהם. שטחים אלו נקראים "אזורים ניטרליים", אזורים אשר אין בהם הגדרה שלטונית חד משמעית.

מתוך כך, התעוררה בקרבי השאלה, האם גם לאדם החפץ לילך בדרכי ה' בלב שלם ובנפש חפצה, ישנם "תחומים ניטרליים" כאלה ואחרים, אשר בהם לא הרע והטומאה הם השולטים, ומאידך גם אינם תחומי קודש עליונים וזכים לפחות באופן גלוי. האם ישנם מעשים שאין להם כל השפעה רוחנית על חייו של האדם - שמחד אינם חטאים איומים, ומאידך אינם מצוות טהורות? האם ישנה מציאות ביניים ניטרלית בחיי הקודש?

על מנת לענות על השאלות החשובות הללו נתבונן נא בסוגיה המופיעה בגמרא (מסכת ברכות ג.). באופן חיצוני ניתן לסבור שהסוגיה הזו סובבת היא סביב הציר ההלכתי- מעשי בלבד, אולם בתוך המחלוקת הזו ישנם יסודות רוחניים עמוקים הדורשים ביאור עמוק ומיושב. בסוגיה זו, נחלקו ר' יוסי ור' יהודה במשך הזמן של 'בין השמשות'. לשיטת ר' יהודה זמן בין השמשות הוא פרק זמן של חצי מיל לפני צאת הכוכבים, דהיינו פרק זמן ניכר ומורגש. לעומתו סובר ר' יהודה שזמן בין השמשות הוא "כהרף עין" דהיינו דק וקצר מאד שאין לו כל ממשות מורגשת.

במילים אחרות, לשיטת ר' יהודה ישנו פרק זמן מסוים ומוגדר שאינו לא יום ולא לילה, אלא מעין מציאות ביניים. ואילו לר' יוסי אין כלל מציאות ביניים המפרידה בין היום ללילה אלא "זה נכנס וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו". כידוע למחלוקת המפורסמת הזו ישנן השלכות הלכתיות רבות, אולם בדברינו אלו ננסה להתבונן במשמעות הרוחנית של המחלוקת הכבירה הזו.

הרב קוק זצ"ל, מבאר עפ"י דבריהם העליונים של חז"ל, שהחושך והלילה, הינם מייצגים את מעשי העבירות השפלים, ואילו האור והיום מסמלים את מעשי המצוות והקדושה. לו נתבונן עפ"י ההגדרות העמוקות הללו במחלוקתם של ר' יוסי וחכמים, נוכל לזהות שמחלוקתם הרוחנית נוגעת בשאלה- האם ישנם תחומים מסוימים שהם בגדר בין השמשות, כלומר מציאות ניטרלית בין הקדושה לטומאה, בין העבירות למצוות.

לשיטת ר' יהודה, אכן יימצאו תחומים כאלה ואחרים אשר אינם מייצגים את החטא והשפל, ומאידך אינם מעשי מצוות קדושים וטהורים. כך ייתכן לדוגמא שעפ"י שיטתו אכילה, או עשיית ספורט, אינם מוגדרים כמצווה אולם אף אינם שייכים אל מגבלות החטא. אולם לשיטת ר' יוסי הכל תלוי הוא בהשקפת האדם. אם האדם הוא רוחני וטהור, וממילא כול חייו ורצונותיו שייכים הם לערכי הקודש, אף כאשר הוא מבצע פעולה 'ניטרלית' לכאורה, הרי מוגדרת היא כחלק מהקדושה והטהרה אשר אופפת את חייו. אולם אם כל חייו סובבים סביב הציר הגשמי בלבד, ממילא המעשים הניטרליים לא יהיו אלא משרתי הגוף והחומר וייחשבו במהותם לרעים ומקולקלים.

אלא שגם בדבריו של הרב זצ"ל בפסקה זו, לא מובאת כל הכרעה בסוגיה הרוחנית הזו. אולם מי שהכריע ביד רמה בעניין זה הוא הרמח"ל הקדוש (מסילת ישרים פרק א'):

"ואמנם ראוי לו שתהיה כל פנייתו רק לבורא יתברך, ושלא יהיה לו שום תכלית אחר בכל מעשה שיעשה אם קטן ואם גדול אלא להתקרב אליו יתברך ולשבור כל המחיצות המפסיקות בינו לבין קונו, הן הנה כל עניני החומריות והתלוי בהם, עד שימשך אחריו יתברך ממש כברזל אחר אבן השואבת."

׳והניטרליים׳ ביותר, צריכים להיות לשם שמים, ולכשיהיו כאלה, אף הם יהפכו למעשי מצוות עליונות שירוממו את האדם ויעלוהו מעלה מעלה. נמצא אפוא שאין כל מעשה ניטרלי בעולם, אלא כל מעשיו של האדם צריכים להיות מכוונים לערכי הקדושה והטהרה.

שנזכה שתקוים בנו אמרתו של ר׳ יוסי במקום אחר (מסכת אבות) ״וכל מעשית יהיו לשם שמים״.

בשר שנחתך בסכין חלבית

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

רבינו ברוך בספר התרומה – החותך בשר רותח בסכין חלבית בת יומה - מספיק לקלוף את הבשר. וראייתו ממה שלמדנו בגמרא לגבי השוחט בסכין של גוי, שאע"פ שבית השחיטה רותח – נאסרת הבהמה רק כדי קליפה במקום השחיטה.

רבינו פרץ בהגהות סמ"ק, טור - הסכין אוסרת את הבשר עד ששים. ואין זה דומה לשחוט, ששם רק מקום בית השחיטה רותח, מה שאין כן כאן שכל הבשר רותח.

לעניין בית השחיטה באיזה סכין מדובר?

רש"ל כתב שמדובר בסכין של יהודי, והצורך לחתוך בבית השחיטה רק כדי קליפה הוא משום בליעת הדם, ודי בקליפה כי דם משרק שריק ואיידי דטריד לפלוט לא בלע דם ונבלע רק קצת (וזוהי דחיה נוספת לדברי התרומה, שהרי רק בדם דשריק אמרינן הכי ולא בשמנונית גבינה, שנבלע שפיר).

אך הש"ך חלק על דבריו וכתב שמדובר בסכין של גוי, וכיון שיש שמנונית של איסור עליו - צריך כדי קליפה, אך בסכין של יהודי - לא אוסר כלל, דבדם אמרינן איידי דטריד למפלט לא בלע (ולכן דחיית הרש"ל לתרומה אינה נכונה, אלא דחיית רבינו פרץ הנ"ל).

כנגד איזה חלק מהסכין צריך לשער?

רבינו פרץ – אפילו תחב רק מעט מהסכין יש לשער כנגד כולה, דכלי מתכת 'חם מקצתו חם כולו' ומפליט כולו כלדעיל בסעיף א'.

שערי דורא – יש לשער רק כנגד החלק שתחב, שלא אמרינן 'חם כולו' יפליט בכולו.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק שהחותך בסכין של שחיטה הסכין מבליע בכל החתיכה, כדעת רבינו פרץ (ולא כתרומה), ופסק כדעת השערי דורא (ולא כרבינו פרץ) לעניין שיכול לשער רק במקום הסכין שחתך: "בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר".

הט"ז (יב) והש"ך (כח) כתבו שרש"ל חולק והעלה שכיון שאדם לא מדייק כמה חתך יש להחמיר בכל מקרה לשער כנגד כל הלהב של הסכין. ואפילו אם יאמר ברי לי שחתכתי רק בשיעור מסוים - אינו נאמן, כי לא רמיא עליה ולכן לאו אדעתיה.

אך הש"ך כתב שהעיקר כהשו"ע ורמ"א שאדם נאמן לומר עד איזה מקום חתך עם הסכין. וכל זה דוקא שידוע לו בברור עד כמה חתך, אך בסתם -ישער בכולו.

וכן פסק בהליכות עולם חלק ז' עמ' סח, שלדעת השו"ע נאמן אדם לומר כמה חתך.

גאולה מההפטרה הפטרת ויצא הושע א-יד

הרב יוסף חיים

הרקע ההיסטורי להפטרה :

ימי בית ראשון ממלכת ישראל לשתי ממלכות:ממלכת יהודה שנמצאת באזור ירושלים ודרומה, וממלכת ישראל שמבית-אל וצפונה .בהפטרה אנו עדים לכעס הגדול של ה' על ממלכת ישראל שנשפטת על מידת חוסר האמת והכזב ,ואנשיה מפנים את גבם לה' ובמקומו שמים את מבטחם במצריים ואשור

בַּבֶּטֶן, עָקַב אֶת-אָחִיו; וּבְאוֹנוֹ, שָׂרָה אֶת-אֱלֹהִים. וַיָּשַׂר אֶל-מַלְאָךְ וַיֻּכָל, בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן-לוֹ; בֵּית-אֵל, יִמְצָאֶנּוּ, וְשָׁם, יְדַבֵּר עִמָּנוּ. וַיהוָה, אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת--יְהוָה, זִכְרוֹ. וְאַתָּה, בֵּאלֹהֶיךָ תָשׁוּב; חֶסֶד וּמִשְׁפָּט שְׁמֹר, וְקַוֵּה אֶל-אֱלֹהֶיךָ תָּמִיד.

ה' אומר לממלכת ישראל/אפרים :בשביל מה אתם מרמים ? עושר אתם רוצים? מעמד?

התבוננו ביעקב : יעקב אבינו יצא מבית הוריו בתחילת דרכו ללא רכוש כלל ,צאו ולימדו ממעשיו כיצד התהפך גורלו:

בבטן אימו אחז בעקב עשו ,ואילו כשהתעצם נאבק עם מלאכו של עשו וניצח אותו. בבית אל שם שינה המלאך את שמו לישראל כי התוודע לעוצמתו של יעקב.כידוע יעקב הפך לעשיר גדול כיצא מבית לבן. יתרה מכך בבית אל ה' נגלה ליעקב ודווקא בבית אל אתם, ממלכת ישראל , עושים את ההיפך הגמור ממעשיו של בכיר האבות .באם כסף וכבוד מדברים אליכם -הדרך להשיג אותם היא דרכו של יעקב.בטחון בהשם והתבטלות בפני רצונו .כמו שה' עזר לו כך יעזור גם לכם .

המלבי"ם אומר דבר מעניין :ישנו קשר הדוק בין סיפורו של יעקב שיצא לבית אל לבין החזקה של ממלכת ישראל כי בית אל היא חלופה לירושלים:

ממלכת ישראל הוקמה בעקבות יעקב אבינו שקרא לבית אל "שער השמיים" כאשר השם נגלה אליו לראשונה ,ואמר "אָכֵן֙ יֵ֣שׁ ה' בַּמָּק֣וֹם הַזֶּ֔ה" .ירובעם אשר מלך במלכות ישראל הציג את העגל דווקא בבית אל .

ירבעם מוזכר לראשונה בהקשר לשתי הערים שכם ופדואל.אותם מקומות שיעקב חזר דרכם לכנען. .שמה של הממלכה היא על שמו השני של יעקב, הוא "ישראל" ,וכל האמור לעיל מביע לכאורה את האמירה של ממלכת ישראל :אנחנו ולא ממלכת יהודה ,אנחנו ממשיכי דרכו של יעקב אבינו.

אומר להם הנביא אתם ממשיכי דרכו ?! אם כן-לימדו מדרכיו. הקב"ה הצמיח את יעקב מכיון שהלך בדרכיו והצליח את כל מעשי ידיו .אם תלכו בדרכו גם עליכם תחול הברכה. תֶּאְשַׁם, שֹׁמְרוֹן, כִּי מָרְתָה, בֵּאלֹהֶיהָ; בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ--עֹלְלֵיהֶם יְרֻטָּשׁוּ, וְהָרִיּוֹתָיו יְבֻקָּעוּ. הנביא פותח את דבריו הממוענים לשומרון (חבל ארץ בממלכת ישראל) בכך שממלכת ישראל, עומדת ליפול בגלל חטאיה.

אך עדיין אין להתייאש עדיין יוצאת קריאה המיועדת להם, לחזור בתשובה שׁוּבָה, יִשְׂרָאֵל, עַד, יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: כִּי כָשַׁלְתָּ, בַּעֲוֹנֶךָ. הקב"ה מבקש מממלכת ישראל רגע לפני יציאתם לגלות שממנה לא יחזרו, לשוב בתשובה ואז : אֶרְפָּא, מְשׁוּבָתָם--אֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי, מִמֶּנּוּ. השם יקבל אותם באהבה וגם אם מתוך נדבה (כי הם לא באמת הם ראויים לכך שה' ישוב מחרון אפו) אהבתו של ה' אליהם תנצח.

אֶהְיֶה כַטַּל לְיִשְׂרָאֵל, יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה; וְיַךְ שָׁרָשָׁיו, כַּלְּבָנוֹן. כמו שהטל לא פוסק כך אני בורא העולם לא אפסיק להיות לכם לשומר ומשפיע הברכה. הקב"ה מקווה שהם יחזרו בהם:

מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה, נָבוֹן וְיֵדָעֵם: כִּי-יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה, וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם, וּפֹשְׁעִים, יִכָּשְׁלוּ בָם.

זו היא זעקה מאת ה' רגע לפני שמלכות ישראל נעלמת מהעולם, מי הוא החכם שיבין וישנה את אורחות חייו וליבו יפנה לה' יתברך ? כאמור לעיל השבת יש הכוונה מאת ההפטרה ללמוד מדרכיו של יעקב אבינו, ללמוד מטעויותיהם של אנשי ממלכת ישראל, ועוד תובנה חשובה נלמדת והיא - להפנים שאין הברכה שורה בלתי רצונו של הקב"ה.

שאלת השבוע

מה דין בשר רותח שהיה בכלי שני ונחתך בסכין חלבית?

ר' אורי שלמה — זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

העמק דבר - למרות שכבר הובטח שהקב"ה ישמור עליו, אבל יעקב אבינו פחד שאמנם הב"ה ישמור עליו והוא יחיה אבל הוא יחיה בעוני ובצמצום ולא ברווח גדול, לכן ביקש מהקב"ה שיתן לו לחם ובגד כיד מתת ה' (כלומר בשפע ולא בצמצום).

ניתן אולי לבאר באופן נוסף, שלמרות שיעקב אבינו כבר הובטח לשמירה וידע שהבטחת ה' תתקיים, הבטחה זו הייתה בינו לקב"ה ואף אדם לא היה עד לה, לכן הוא הוצרך לחזור ולבקש שוב אבל הפעם במילים ברורות שהוא מבטא בשפתיו, מפני האנשים שסביבו שיזהרו לא לנסות לפגוע בו. ם כאשר לאדם יש סיעתא דשמיא, חז"ל לימדונו שלא לסמוך על הנס אלא לעשות השתדלות מתבקשת באופן טבעי, וזה נלמד מיעקב אבינו עצמו, וכמו שמפורש בחז"ל (שבת לב ע"א):

> לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס - שמא אין עושין לו נס. ואם עושין לו נס - מנכין לו מזכיותיו. אמר רבי חנין: מאי קראה - קטנתי מכל החסדים ומכל האמת.

בדרך זו צועד יעקב אבינו גם בהמשך, כאשר במפגשו עם עשו הוא התקין עצמו לשלשה דברים לדורון, לתפלה ולמלחמה, ומלמד אותנו לדורות מהי הדרך הנכונה שיש ללכת בה בעולם.

שבת שלום!